

บทที่ 3

รายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัยที่ปฏิบัติ

3.1 ชื่อวิจัย เรื่อง การศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรหลังจากที่ได้รับการจัดสรรที่ดินจากสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

3.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันประเทศไทยนั้นก็ยังไม่มีมีการปฏิรูปที่ดิน แบบจริงจังทำให้การถือครองที่ดินยังคงตกเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่ให้มีเงินทุนเยอะเท่าไรก็สามารถซื้อที่ดินได้ไม่จำกัด ทำให้อาณาเขตที่ดินอาจจะตกเป็นของกลุ่มทุนใหญ่แต่เพียงผู้เดียว การพัฒนาประเทศบนโครงสร้างอำนาจที่รวมศูนย์ และไม่มีกฎหมายจำกัดการถือครองที่ดิน ทำให้เกิดปัญหาการกระจุกตัวของที่ดิน และความขัดแย้งการใช้ทรัพยากรรุนแรงขึ้นเกิดความเหลื่อมล้ำรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ประเทศไทยมีที่ดิน 320 ล้านไร่ ซึ่งมีเพียงพอสำหรับประชากร 60 – 70 ล้านคน แต่เพราะไม่มีกฎหมายจำกัดการถือครองที่ดิน จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังที่ ระบุว่าประชาชนคนทั่วประเทศกว่า 90% ถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยน้อยกว่า 1 ไร่ส่วนที่เหลือก็มีเพียง 10 % เท่านั้นที่ถือครองที่ดินมากกว่า 100 ไร่ และที่ที่ดินจำนวนมากของประเทศไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์เพราะที่ดินเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นของนายทุนที่ซื้อเพื่อเก็งกำไร ซึ่งแสดงว่า มีความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินอย่างสูงยิ่ง

ปัญหาการถือครองที่ดิน สาเหตุของปัญหาที่ถือเป็นเรื่องใหญ่ที่สุด คือ ปัญหาคนรวยผู้มีอำนาจในไทยถือครองที่ดินเยอะเกินไป เพราะอนาคตคนเหล่านี้จะค่อยๆ สิ้นกินที่ดินของเหล่าบรรดาชาวนา เพราะมีเงินทุนสูงสามารถกว้านซื้อที่ดินได้จำนวนมากแล้วไม่จำกัด ทำให้นายทุนและผู้มีอำนาจสะสมที่ดินเป็นจำนวนมากเพื่อการเก็งกำไร และก่อเกิดการทิ้งร้างไม่ได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่ รongลงมา คือปัญหาผู้มีอำนาจบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน ปัญหานี้ก็มีอยู่ในสังคมไทยมาอย่างช้านาน นั่นคือข้าราชการไทย มีเอี่ยวโกงกินและเพิกเฉยให้กลุ่มทุนหรือผู้มีอำนาจ สามารถบุกรุกพื้นที่สงวนต่างๆ ในประเทศไทยได้แบบสบายใจ มีหน้าซ้ำข้าราชการบางรายยังออกเอกสารมิชอบเพื่อทำรีสอร์ท ทำโรงงานรวมถึงทำไร่ขนาดใหญ่ หรือผู้มีอำนาจสามารถขนหรือตัดไม้มีค่าส่งออกนอกประเทศได้อีกด้วย กลับกัน หากเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาขัดแย้งเรื่องแนวเขตกับชาวบ้าน ภาครัฐจะบริหารจัดการโดยเร็ว นั้นบ่งบอกถึงความไม่มีมาตรฐาน โดยชาวนาที่บุกรุกพื้นที่ป่าพื้นส่วนใหญ่จะไม่มีที่ดินทำกิน ปัญหาประชาชนไร้ที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศแห่งการเกษตรกรรมเป็นหลังตั้งนั้น แต่รัฐบาลในประเทศกับไปสนับสนุนและให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมและบริการเป็นหลักส่งผลให้ ภาครัฐละเลยภาคการเกษตรโดยนำมูลค่าส่วนเกินของภาคการเกษตรมาสนับสนุน

ในภาคอุตสาหกรรมและบริการ จะเห็นได้ว่าหลายๆปีที่ผ่านมาผลผลิตทางการเกษตรมีมูลค่าต่ำมาก นั้นเกิดจากประชากรกว่าร้อยละ 70 อยู่ในภาคการเกษตรแต่ เกษตรไทยไม่ค่อยมีความรู้หรือได้รับการสนับสนุนหรือให้ความรู้ด้านเกษตรกรรมเท่าที่ควร ทำให้เวลานี้เกษตรกรละทิ้งอาชีพดั้งเดิมมุ่งหน้าเข้าเมืองเกิดชุมชนแออัด หรือโดนบีบให้ขายที่ดินโดยจำยอมเพราะขาดทุนจากการทำกินจนเป็นหนี้อย่างต่อเนื่อง ในเวลานี้ปัญหาการขาดแคลนที่ดินและไม่สามารถเข้าถึงที่ดินของเกษตรกรรายย่อย และคนยากจนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและไม่มีที่ที่ว่าจะดีขึ้นในเวลาอันใกล้แน่นอน และปัญหาคนจนจำนวนมากอยู่ในพื้นที่แออัด โดยปัญหานี้พบว่าประชาชนชาวไทยนั้นไม่มีที่ดินอยู่อาศัยเพิ่มขึ้นทุกวัน จนทำให้จำเป็นต้องไปอยู่ในพื้นที่แออัด ของแต่ละภาค โดยเฉพาะพื้นที่ กทม. ที่มีพื้นที่แออัดเป็นจำนวนมาก นั่นก็เพราะเกษตรกรละทิ้งอาชีพดั้งเดิมมุ่งหน้าเข้าตัวเมืองในภาคต่างๆเป็นจำนวนมากจนเกิดชุมชนแออัด และในอนาคตแนวโน้มที่คนไทยเป็นจำนวนมากจะต้องอยู่อาศัยในพื้นที่แออัด จะยิ่งเยอะขึ้นมากกว่าปัจจุบันจากสาเหตุชาวต่างชาติสามารถซื้อหาบ้านหรือที่อยู่อาศัยในไทยได้ง่ายมากยิ่งขึ้นนั่นเอง (<https://www.dotproperty.co.th>,2019) เจาะปัญหาประเทศไทยทำไมคนรวยถึงครอบครองที่ดินได้ไม่จำกัด.)

สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) การจัดตั้งธนาคารที่ดิน (บจธ.) มีหน้าที่ตามพระราชกฤษฎีกาฯ ให้จัดตั้งธนาคารที่ดิน เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจและบริหารจัดการที่ดิน เป็นแหล่งเงินทุนสำหรับเกษตรกรและผู้ยากจนที่เข้าถึงได้ง่ายและมีความคล่องตัวสูง เพื่อให้เกษตรกรได้มีสิทธิในที่ดินและได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างมั่นคงในรูปของธนาคาร เพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจนได้มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เพื่อคงสิทธิในที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เช่น การไถ่ถอนจำนอง การไถ่ทรัพย์สินจากการขายฝาก และเพื่อการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การตรวจสอบการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจ รวบรวมข้อมูลด้านสิทธิและการใช้ประโยชน์ในที่ดินระดับอำเภอทั่วประเทศ โดย บจธ. กำหนดเป้าหมายในการเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับที่ดิน ผู้ถือครองที่ดิน ผู้ไม่มีที่ดินทำกินผู้ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในที่ทำกิน ที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ ข้อมูลมีความทันสมัย และเป็นจริง เพื่อสนับสนุน การปฏิบัติงานการปฏิรูปที่ดินประเภทต่างๆสนับสนุนการใช้ประโยชน์ในที่ดินต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน การกำหนดภาษีที่ดิน ตลอดจนการสนับสนุนข้อมูลเชิงนโยบายเพื่อประกอบการตัดสินใจของรัฐบาล และเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มศักยภาพไม่ว่าจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อให้เกิดความคุ้มค่า การจัดการการใช้ที่ดินให้ถูกประเภท เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การป้องกันการสูญเสียสิทธิ ให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยหรือเกษตรกรซึ่งใช้ที่ทำกินเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันในการกู้ยืมเงิน โดยดำเนินการในรูปแบบกองทุนรับฝากซื้อที่ดินดังกล่าวไว้ เนื่องจากปัญหาการสูญเสียสิทธิในที่ดินของเกษตรกรและผู้ยากจนทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง บจธ. จึงมุ่งหมายที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยให้ความสำคัญกับการป้องกันการสูญเสียสิทธิเป็นลำดับแรก คือให้การช่วยเหลือใน

รูปแบบต่างๆก่อนเข้าสู่กระบวนการขายฝากสถาบันมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ 1. ดำเนินการเพื่อให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดินที่เป็นธรรมและยั่งยืน และมีการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเหมาะสม และจัดตั้งธนาคารที่ดิน 2. รวบรวมข้อมูลที่ดินและเป็นตัวกลางระหว่างผู้ประสงค์จะใช้ประโยชน์ในที่ดินกับเจ้าของที่ดินที่ยังมิได้ใช้ประโยชน์หรือเจ้าของที่ดินที่ยังไม่ประสงค์จะใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่ 3. ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินของรัฐและดำเนินการให้ได้มาซึ่งที่ดินของเอกชนที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์หรือใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า เพื่อให้เกษตรกรและผู้ยากจนได้ใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึงรวมทั้งสนับสนุนทางการเงินแก่การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 4. สนับสนุนให้ชุมชนมีการบริหารจัดการที่ดินร่วมกัน ทั้งที่ดินทำกินและที่ดินสำหรับการอยู่อาศัยในรูปแบบโฉนดชุมชน 5. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินของเกษตรกรและผู้ยากจน

สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) ได้มีโครงการต้นแบบการบริหารจัดการที่ดินแบบครบวงจร มีวัตถุประสงค์ คือ การกระจายสิทธิการถือครองที่ดินเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและยั่งยืน โดยความช่วยเหลือเกษตรกร ผู้ยากจน และผู้ประสงค์จะใช้ประโยชน์ในที่ดิน ให้มีที่ดินทำกิน หลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสงค์จะใช้ประโยชน์ในที่ดินรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์และจัดหาที่ดินที่ต้องการใช้ประโยชน์เพื่อเกษตรกรรม ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ อัตราการเช่า 200 – 900 บาท/ไร่/ปี แปรผันตามราคาที่ดิน การเช่าซื้อจัดซื้อที่ดินมาเป็นของ บจธ. และให้กลุ่มวิสาหกิจฯ เช่าซื้อเป็นระยะเวลาไม่เกิน 30 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี ทาง สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) ได้ทำช่วยเหลือทั้งหมด 12 กลุ่ม เกษตร 480 ครัวเรือน เนื้อที่ประมาณ 1,200 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ศาสตราจารย์พระราชา วัดพุทธอุทยานดอยอินทรี จังหวัดเชียงราย 2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเชียงรายอุ่นไอรัก จังหวัดเชียงราย 3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืนโยนกนคร จังหวัดเชียงราย 4. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืนบ้านดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่ 5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปฏิรูปที่ดินบ้านห้วยม่วงเพื่อการผลิตลำไยคุณภาพ จังหวัดเชียงใหม่ 6. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศาสตราจารย์พระราชาบ้านมั่นคงแม่สอด จังหวัดตาก 7. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากช่องโคพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา 8. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรรุ่นใหม่พัฒนา จังหวัดจันทบุรี 9. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรประมงธรรมชาติ จังหวัดฉะเชิงเทรา 10. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแก้วกล้า จังหวัดเพชรบุรี 11. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนรวมพลังสร้างอาชีพวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี 12. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสหพันธ์เกษตรกรภาคใต้ (ชุมชนน้ำแดงพัฒนา) จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) , จาก <https://www.labai.or.th/>โครงการต้นแบบการบริหารจัดการที่ดินแบบครบวงจร)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากช่องโคพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา มีสมาชิกทั้งหมด 45 คน ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากกลุ่มผู้ได้รับความเดือดร้อนจากโครงการพัฒนา

ของภาครัฐ และส่วนหนึ่งมาจากเขต อ.พิมาย ซึ่งเป็นประชากรที่ประสบปัญหาด้านที่ดินทำกิน ต้องเช่าที่ดินผู้อื่นเพื่อทำการเกษตร ประกอบกับปัญหาด้านสภาพแวดล้อม ทั้งฝนแล้ง น้ำท่วม ส่งผลให้ผลผลิตขาดทุน ทำให้เกษตรกรต้องดิ้นรนหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกินของตนเอง ดังนั้น จึงได้เกิดความตระหนักและมองเห็นความสำคัญในการสร้างพื้นที่เพื่อให้เกิดความมั่นคงด้านที่ดินทำกิน รวมไปถึงความมั่นคงทางอาหารภายในครอบครัว สามารถผลิตอาหารไว้รับประทานเองได้ ทำให้สมาชิกสามารถลดค่าใช้จ่ายในการยังชีพ รวมทั้งลดต้นทุนในการผลิต ตลอดจน ต้องการเพิ่มรายได้หลักจากผลผลิตทางการเกษตรให้กับตนเองและครอบครัว (โครงการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากช่องโคพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา)

ดังนั้นทีมวิจัยได้จัดทำวิจัย เรื่องการศึกษาการใช้ประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรหลังจากที่ได้รับการจัดสรรที่ดินจากสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาข้อมูลเกษตรกรในการใช้ประโยชน์ในที่ดินหลังจากที่ได้รับการจัดสรรที่ดิน ตั้งแต่เริ่มแรกจัดประชุมการเลือกแปลง การพัฒนาพื้นที่ในแปลง สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่ และหลังจากที่ได้รับพื้นที่แปลงแล้วกลุ่มวิสาหกิจนี้ได้รับการช่วยเหลือจากทางสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน

3.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ ทางกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรหลังจากที่ได้รับการจัดสรรที่ดินจากสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

3.4 ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15 คน 15 แปลง

2. ด้านเนื้อหา

1. บริบทพื้นที่ ทางกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจ ของวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
2. การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
3. การศึกษาการใช้ประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรหลังจากที่ได้รับการจัดสรรที่ดินจากสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

3. ด้านเวลา

วันที่ 4 ธันวาคม 2563 – วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564

4. ด้านพื้นที่

วิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัด นครราชสีมา

3.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบบริบทพื้นที่ ทางกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจ ของวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
2. ได้ทราบการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
3. ได้ทราบใช้ประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรหลังจากที่ได้รับการจัดสรรที่ดินจากสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

3.6 วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ทีมวิจัยได้เลือกแบบเจาะจง คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15 แปลงจากจำนวนพื้นที่ 45 แปลง ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากกลุ่มผู้ได้รับความเดือดร้อนจากโครงการพัฒนาของภาครัฐ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา 2 โครงการ คือโครงการก่อสร้างทางรถไฟรางคู่ เส้นทางกรุงเทพ-หนองคาย และโครงการทวงคืนผืนป่าตามคำสั่ง คสช. และส่วนหนึ่งมาจากเขต อ.พิมาย ซึ่งเป็นประชากรที่ประสบปัญหาด้านที่ดินทำกิน ต้องเช่าที่ดินผู้อื่นเพื่อ

ทำการเกษตร ประกอบกับปัญหาด้านสภาพแวดล้อม ทั้งฝนแล้ง น้ำท่วม ส่งผลให้ผลผลิตขาดทุน ทำให้เกษตรกรต้องดิ้นรนหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกินของตนเอง และกลุ่มผู้เดือดร้อนร่วมกับเจ้าหน้าที่และที่ปรึกษาของ บจธ. ได้พยายามจัดหาที่ดินเพื่อดำเนินโครงการในเขตจังหวัดนครราชสีมาหลายแปลง จนสุดท้ายได้สรุปที่จะนำเสนอที่ดินในเขตพื้นที่หมู่ที่ 3 ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยการศึกษาการใช้ประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรหลังจากที่ได้รับการจัดสรรที่ดินจากสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 การศึกษาข้อมูลมือ 2 เพื่อศึกษาข้อมูล บริบทพื้นที่ ทางกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจ การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

2.2 ประเด็นสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อศึกษาข้อมูล บริบทพื้นที่ ทางกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจ การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ และการศึกษาการใช้ประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรหลังจากที่ได้รับการจัดสรรที่ดินจากสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) โดยจะไม่มีกำหนดโครงสร้างไว้แน่นอน แต่เป็นเพียงการกำหนดประเด็นที่ใช้การศึกษา และสามารถเพิ่มเติมประเด็นที่น่าสนใจขณะทำการเก็บข้อมูล

2.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อการศึกษาการใช้ประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรหลังจากที่ได้รับการจัดสรรที่ดินจากสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) โดยจะทำการสนทนากลุ่มเป้าหมาย จำนวน 15 คน

3. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการเตรียมทีม

1) ประชุมทีมวิจัยและอาจารย์พี่เลี้ยง เพื่อทำความเข้าใจโครงการและจัดสรรบทบาทหน้าที่

2) ประชุมสร้างเครื่องมือการวิจัย

3) เก็บข้อมูล บริบทพื้นที่ ทางกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจ ของวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

4) เก็บข้อมูลการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

5) เก็บข้อมูลเกษตรกรในการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรหลังจากที่ได้รับการจัดสรรที่ดินจากสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน)

6) ประชุมทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

7) สรุปผล

8) จัดทำรายงาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยวิเคราะห์ตีความจากเอกสารและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกต จากนั้นเป็นการเขียนนำเสนอรายงานในรูปแบบความเรียงเชิงพรรณนาวิเคราะห์

5. กิจกรรมวิจัย

ทีมวิจัยการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรหลังจากที่ได้รับการจัดสรรที่ดินจากสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอยะผิง จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการวิจัยตามกรอบและแนวทางการวิจัยโดยมีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

5.1 ช่วงพัฒนาโจทย์วิจัย

1) ประชุมพัฒนาโจทย์ครั้งที่ 1 จัดขึ้นในวันที่ 6 มกราคม 2564 ณ อาคารเบญจสิริ ห้องประชุมชั้น 9 สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน ผู้เข้าร่วม 4 คน ทีมวิจัย อาจารย์พีเลียง และผู้อำนวยการกองพัฒนาส่งเสริมศักยภาพชุมชน สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) เพื่อวางแผนแนวทางโจทย์วิจัยให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย

2) ประชุมพัฒนาโจทย์ครั้งที่ 2 จัดขึ้นในวันที่ 12 มกราคม 2564 อาคารเบญจสิริ สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน ผู้เข้าร่วม 4 คน ทีมวิจัย อาจารย์พีเลียง และผู้อำนวยการกองพัฒนาส่งเสริมศักยภาพชุมชน สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) เพื่อเสนอโจทย์วิจัย แบบร่างงานวิจัย และแนวทางในการทำงานวิจัย

3) ประชุมพัฒนาโจทย์ครั้งที่ 3 จัดขึ้นในวันที่ 14 มกราคม 2564 อาคารเบญจสิริ สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน ผู้เข้าร่วม 3 คน ทีมวิจัย อาจารย์พีเลียง สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) เนื่องจากแบบร่างงานวิจัยที่เสนอไปครั้งแรก ยังต้องมีการแก้ไขปรับปรุง จึงได้รับคำแนะนำจากอาจารย์พีเลียงในการพัฒนาแบบร่างงานวิจัยเพื่อเป็นงานวิจัยที่ดียิ่งขึ้น

5.2 ช่วงเตรียมความพร้อม

1) ประชุมทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ทำวิจัยและอาจารย์พีเลียง จำนวน 3 คน ประชุมวันที่ 14 มกราคม 2564 เพื่อดูแนวทางและตารางงานการทำวิจัย

2) ประชุมออกแบบเครื่องมือ จัดประชุมวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2564 เพื่อเตรียมความพร้อมให้ทีมวิจัยเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.3 ช่วงเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ลงพื้นที่ศึกษาบริบทในพื้นที่วิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอยะผิง จังหวัดนครราชสีมา โดยการสังเกต ลงพื้นที่ตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ – 14 กุมภาพันธ์ 2564

2) ลงพื้นที่สัมภาษณ์ ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา โดยการสัมภาษณ์ที่ออกแบบไว้ถามข้อมูลบริบทชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และข้อมูลการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอยะผิง จังหวัดนครราชสีมา ลงพื้นที่สัมภาษณ์ตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ – 14 กุมภาพันธ์ 2564

3) ลงพื้นที่สัมภาษณ์การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรหลังจากที่ได้รับการจัดสรรที่ดินจากสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) โดยการสังเกตและสัมภาษณ์ตามประเด็นที่ได้ออกแบบไว้ ลงพื้นที่สัมภาษณ์ตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ – 14 กุมภาพันธ์ 2564

4) ผู้จัดทำวิจัยรวบรวมข้อมูลและสรุปข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และข้อมูลการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมเกษตรกรรมฐานรากบ้านช่องโคพัฒนา และการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรหลังจากที่ได้รับการจัดสรรที่ดินจากสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) ตามประเด็นสัมภาษณ์และสังเกต

5.4 ช่วงการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้จัดทำวิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ การวิเคราะห์แบ่งออกเป็นหัวข้อเครื่องมือวิจัยและการวิเคราะห์โดยการแบ่งแยกข้อมูลเพื่อหาความแตกต่าง